

PRESSMEDDELANDE från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

ÅRSRAPPORTEN FÖR 2009: HUVUDPUNKTER

Kokain och heroin behåller sitt fasta grepp om missbrukarna i Europa

(5.11.2009, LISSABON **FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE KL. 10:00 CET/lokaltid i Bryssel**) Det finns inte mycket som tyder på någon minskning i Europa när det gäller användningen av kokain och heroin, de båda droger som fortfarande utgör kärnan i det europeiska narkotikaproblemet, uppger **EU:s narkotikacentrum (ECNN)** idag. Även blandmissbruk är en stor källa till oro eftersom de tillgängliga drogerna blir allt fler och missbruksmönstren allt mer komplexa (¹). Å andra sidan bekräftar nya uppgifter att användningen av cannabis fortsätter att minska, särskilt bland ungdomar. Dessa kommentarer redovisas i samband med att **ECNN:s Årsrapport 2009: situationen på narkotikaområdet i Europa** offentliggörs i Bryssel i dag.

Kokain är fortfarande den mest populära typen av stimulantia i Europa – en del nya öknings rapporter

Ungefär 13 miljoner vuxna européer (15–64 år) har någon gång i livet testat kokain. Av dem är 7,5 miljoner unga vuxna (15–34 år), och av dessa har 3 miljoner använt drogen under det senaste året. Kokainmissbruket i **EU** är fortfarande koncentrerat till de **västra medlemsländerna**, medan konsumtionen är låg i övriga Europa. I de länder där kokain är vanligast – **Danmark, Spanien, Irland, Italien** och **Storbritannien** – visar nya undersökningar att det bland unga vuxna var mellan 3,1 och 5,5 procent som hade använt kokain under det senaste året (kapitel 5, tabell 8). I de flesta av de länder som redovisade information tyder de senaste uppgifterna på en stabil eller stigande trend för andelen 15–34-åringar som använt kokain under det senaste året (figur GPS 14, del i och ii).

År 2007 ökade antalet kokainbeslag i Europa till 92 000 (mot 84 000 år 2006), även om den sammanlagda beslagtagna mängden minskade till 77 ton (från 121 ton år 2006). Bland dem som kom till missbrukarvården för första gången uppgav 22 procent kokain som sin primära problem drog. Ungefär 500 dödsfall med koppling till användning av kokain rapporterades 2007.

Heroin – den nedåtgående trenden har avstannat

Uppgifter som offentliggörs i dag stödjer den bedömning som **ECNN** gjorde i sin förra årsrapport om ett "stabil men inte längre minskande heroinproblem". Efter en nedgång för problemen med koppling till heroin från mitten av 1990-talet till början av 2000-talet tyder nu trendindikatorerna (nya klienter som begär behandling, dödsfall, beslag) för opiaterna på en oroande utveckling. "I dagsläget finns det visserligen inget som tyder på att vi skulle vara på väg tillbaka till den epidemiartade spridning av heroinmissbruk som vi såg på 1980- och 1990-talet, men de hälsoproblem och sociala problem som användningen av denna drog ger upphov till är fortfarande avsevärda", säger **ECNN:s ordförande Marcel Reimen**. "Alla indikationer på att situationen kan vara på väg att förvärras ger anledning till betydande oro."

ECNN uppskattar att det finns mellan 1,2 och 1,5 miljoner personer med ett problematiskt opiatmissbruk i **EU** och **Norge**. De flesta av dem använder heroin. Dessutom tyder nya uppgifter på att det fortfarande tillkommer nya heroinmissbrukare, även om det inte är så många. Utifrån uppgifterna från de 19 länder som redovisade information har det totala antalet nya personer som begärde behandling och som hade heroin som primärdrog ökat med 6 procent mellan 2002 och 2007 (se figur TDI-1, del ii). Åtta länder rapporterade också att mellan 2006 och 2007 ökade de missbrukare som påbörjade behandling för primärt heroinmissbruk både i absoluta tal och som andel av alla klienter.

Under perioden 1990–2006 rapporterades det varje år mellan 6 400 och 8 500 dödsfall direkt relaterade till användning av narkotika i Europa. De flesta av dem hade koppling till opiatmissbruk (oftast över 85 procent). Efter en totalt sett nedåtgående trend för antalet narkotikaframkallade dödsfall mellan 2000 och 2003 visar nu nyare uppgifter på en stigande trend. År 2007 var antalet större än året innan i 13 av de 18 länder som redovisade information (tabell DRD-2, del i).

Mellan 2002 och 2007 ökade antalet rapporterade heroinbeslag i **EU** och **Norge** med i genomsnitt omkring 4 procent per år. År 2007 rapporterades uppskattningsvis 56 000 beslag (mot 51 000 år 2006), och det största enskilda antalet gjordes i **Storbritannien** (tabell SZR-7). Den totala mängden beslagttaget heroin i **EU** och **Norge** minskade efter 2002 men har nu ökat från 8,1 ton 2006 till 8,8 ton 2007. **Turkiet**, ett viktigt transitland för det heroin som kommer till **EU**, rapporterade en rekordstor beslagsmängd på 13,2 ton 2007, att jämföra med 2,7 ton 2002 (tabell SZR-8, kapitel 6, tabell 9).

Nya uppgifter bekräftar minskande användning av cannabis, särskilt bland ungdomar

Omkring 74 miljoner européer (15–64 år) har testat cannabis någon gång i livet, och omkring 22,5 miljoner av dem har använt drogen under det senaste året. Detta betyder att cannabis fortfarande är den olagliga drog som flest har använt i Europa (kapitel 3, tabell 3). Efter markanta ökningarna i användningen under 1990-talet och början av 2000-talet bekräftar nya europeiska uppgifter emellertid nu att drogen blir allt mindre populär, särskilt bland ungdomar. Detta stödjer den analys som gjordes i förra årets rapport.

Trenden är särskilt tydlig bland skolelever (15–16 år), vilket framgår av **ESPAD**-undersökningarna ⁽²⁾. De flesta **västeuropeiska** länder liksom **Kroatien** och **Slovenien** rapporterade 2007 en minskning eller stabilisering av andelen som någon gång använt cannabis, efter att ha redovisat stora andelar eller stigande trender fram till 2003 års **ESPAD**-undersökning. I de flesta **central- och östeuropeiska** länder kan den stigande trend som rådde fram till 2003 nu vara på väg att plana ut (bara **Slovakien** och **Litauen** rapporterar en ökning med mer än 3 procentenheter). En tredje grupp länder, främst i **norra och södra Europa**, utmärker sig genom att de från mitten eller slutet av 1990-talet till 2007 över lag uppvisat stabila och låga nivåer på andelen som någon gång använt cannabis (kapitel 3, figur 4). Uppgifter från skolundersökningar i **USA** och **Australien** tyder också på en fallande trend (figur EYE-1, del xii).

De tillgängliga uppgifterna tyder också på en utplanande eller fallande trend mellan 2002 och 2007 för andelen unga vuxna (15–34 år) som använt cannabis under det senaste året (figur GPS 4, del ii). Däremot är det mindre uppmuntrande att ta del av uppgifterna om antalet européer som använder cannabis regelbundet och intensivt. Det kan vara upp till 2,5 procent av alla unga européer som använder cannabis dagligen. Detta betyder att det finns en stor riskgrupp som kan behöva hjälp. En typ av innovativa insatser som gjorts för att nå denna grupp är internetbaserad missbruksbehandling, ett område där **ECNN** tog initiativ till en första europeisk kartläggning år 2009 ⁽³⁾.

Blandmissbruk ökar riskerna och försvårar behandlingen

”I dagens Europa är det utbreddt med blandmissbruk och den kombinerade användningen av olika ämnen är orsaken till eller komplicerar de flesta problem som vi står inför”, framhålls det i rapporten. Utöver själva rapporten offentliggör vi i dag även ett särskilt temakapitel om mönster för och åtgärder mot blandmissbruk med titeln *Polydrug use: patterns and responses* ⁽⁴⁾. Här ges en översikt över blandmissbruk bland skolelever (15–16 år), unga vuxna (15–34 år) och personer med problematiskt narkotikamissbruk.

Av de skolelever (15–16 år) i 22 länder som undersöktes, uppgav 20 procent att de under den senaste månaden hade använt alkohol tillsammans med cigaretter, 6 procent uppgav konsumtion av cannabis med alkohol och/eller cigaretter, och 1 procent sade sig ha använt cannabis med alkohol och/eller cigaretter samt ännu en drog (ecstasy, kokain, amfetaminer, LSD eller heroin). Forskningen visar att blandmissbruk bland skolelever kan öka risken för akut förgiftning och kroniska hälsoproblem senare i livet. Motstrategier som inriktas mot de miljöer där ungdomar konsumerar droger och alkohol (t.ex. åtgärder för att se till att narkotika- och alkohollagstiftningen verkligen tillämpas samt riktlinjer för säkrare nattklubbar) verkar ha potential när det gäller att skydda hälsan i utelivet.

Bland unga vuxna (15–34 år) är blandmissbruk ett tecken på mer etablerade mönster för droganvändning och kan ha en koppling till ökade risker. Bland de personer som drack alkohol ofta eller i stora mängder var det, jämfört med åldersgruppen som helhet, mellan två och sex gånger så vanligt att ha använt cannabis under det senaste året och mellan två och nio gånger så vanligt att ha använt kokain under samma period.

Blandmissbruk är särskilt vanligt förekommande bland personer med problematiskt drogmissbruk och kan förvärra dessa personers redan besvärliga hälsotillstånd. Detta kan öka sannolikheten för att de ska ta större risker och drabbas av allvarliga konsekvenser (t.ex. dödliga överdoser). En analys av uppgifter från 14 länder visade nyligen att över hälften (57 procent) av dem som påbörjade behandling uppgav minst en problemdrog utöver den primära drog som de sökte hjälp för. I toxikologiska undersökningar av överdosdödsfall (främst orsakade av heroin) påträffar man ofta mer än en drog, vilket tyder på att en avsevärd andel av dessa dödsfall skulle kunna ha samband med blandmissbruk.

Det är fortfarande sällsynt med specifika behandlingsprogram, men de åtgärder som finns, bl.a. substitutionsbehandling med opiater samt förstärkningsbehandling (kontingensförstärkning), uppvisar vissa positiva resultat när det gäller att minska blandmissbruk. Att hantera blandmissbruk bland personer med problematiskt missbruk är en besvärlig uppgift som ställer personalen inom missbrukarvården inför svåra utmaningar.

Alkohol, en avgörande faktor för Europas narkotikaproblem

”En bestämningsfaktor för missbruksproblemen i Europa är åtföljande alkoholkonsumtion”, slås det fast i rapporten. Det framhålls vidare att nästan alla blandmissbruksmönster innefattar alkohol. Den senaste **ESPAD**-undersökningen visade att 43 procent av de skolelever som undersöktes 2007 uppgav att de hade ägnat sig åt ”intensivt episodiskt drickande” (minst fem standarddrinkar vid ett och samma tillfälle) under de senaste 30 dagarna. Särskilt tydliga öknings för detta beteende noterades mellan 2003 och 2007 års undersökningar för flickor: andelen ökade från 35 till 42 procent. Supande har ofta ett nära samband med användning av partydroger, vilket ökar risken för negativa effekter bland ungdomar.

”Personen som har problem med en enda drog är snabbt på väg att bli undantaget snarare än regeln”, säger **ECNN:s direktör Wolfgang Götz**. ”Europas drogproblem beror i allt högre grad på kombinerad användning av olika psykoaktiva ämnen, både lagliga och olagliga. Denna verklighet leder inte bara till mer negativa effekter utan ställer också missbrukarvården inför nya utmaningar eftersom man nu måste hantera en mer komplex uppsättning behov. Dessutom måste vi i den politik vi för ta hänsyn till att kombinerad användning av narkotika och alkohol har blivit en framträdande aspekt av de problem vi nu står inför.”

Noter

⁽¹⁾ Blandmissbruk innebär att man använder flera olika lagliga eller olagliga droger samtidigt eller tätt efter varandra.

⁽²⁾ ESPAD står för *European school survey project on alcohol and other drugs* (”europeiskt projekt för skolenkäter om alkohol och andra droger”). Undersökningar har genomförts 1995, 1999, 2003 och 2007. Se <http://www.emcdda.europa.eu/themes/young-people>

⁽³⁾ Se *Insights* nr 10 på adressen <http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights>

⁽⁴⁾ Se ”temakapitlet” (*Selected issue*) om blandmissbruk. I dag offentliggörs även ett temakapitel om domar och andra påföljder för narkotikabrott (*Drug offences: sentencing and other outcomes*). Båda temakapitlen åtföljs av en flerspråkig sammanfattning och kan hämtas på engelska på adressen <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

De uppgifter som redovisas i *Årsrapport 2009* avser 2007 eller det senaste år för vilket uppgifter finns tillgängliga.

De figurer och tabeller som nämns i pressmeddelandet återfinns i 2009 Statistical bulletin:

<http://www.emcdda.europa.eu/stats09> Information om alla produkter, pressmeddelanden, tjänster och evenemang med koppling till årsrapporten finns på följande adress: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Olika sätt att hantera narkotikaproblemet

Kapitel 2 i årsrapporten ger en översikt över olika sätt att hantera narkotikaproblemen i dagens Europa, bl.a. prevention, behandling, åtgärder för att minska skadeverkningarna, återintegrering i samhället och narkotikabekämpning. Även rapportens senare kapitel om enskilda droger innehåller avsnitt om motåtgärder.

Årsrapport 2009 på 23 språk — <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>